

อนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

UN – Convention on Contracts for the International Sale of Goods

กิตติศักดิ์ ปรกติ¹

บทนำ

วันขึ้นปีใหม่ พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) นี้ จะเป็นวันสำคัญวันหนึ่งสำหรับนักกฎหมายแพ่งพาณิชย์ทั่วโลก ทั้งนี้เพราะอนุสัญญาฉบับหนึ่งซึ่งนักกฎหมายหลายคนรอคอยมานาน และหลายคนได้มีส่วนสนับสนุนให้จัดทำขึ้นจนเป็นผลสำเร็จ จะมีผลบังคับใช้แก่ประเทศภาคีในวันนี้ อนุสัญญาที่ว่านี้คือ “อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศ - United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods”.

อนุสัญญาฉบับนี้เป็นผลมาจากความพยายามของนักนิติศาสตร์ที่ปรารถนาจะให้เห็นกฎหมายเอกชนของชาติต่าง ๆ ที่ขัดแย้งแตกต่างกันนั้นลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และนับเป็นผลงานตัวอย่างอีกชิ้นหนึ่งของนักกฎหมายเปรียบเทียบในการประสานแนวคิดทางกฎหมาย และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของบรรดาชาติต่าง ๆ ในวงการค้าระหว่างประเทศที่แตกต่างกันให้เข้ากันได้ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกัน

ในทางการค้าระหว่างประเทศนั้น คู่ค้าแต่ละฝ่ายมักจะต่อรองวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการค้าร่วมกันอย่างไรก็ดีสำหรับกรณีที่ไม่ได้ตกลงกัน หรือกรณีที่คู่กรณีไม่ได้คาดหมายไว้ล่วงหน้า คู่สัญญาแต่ละฝ่ายมักจะพยายามต่อรองให้อีกฝ่ายหนึ่งตกลงใช้กฎหมายหรือหลักเกณฑ์ที่ตนรู้จักดีเป็นเกณฑ์ในการระงับข้อพิพาทขัดแย้งอันอาจเกิดขึ้นได้ ในกรณีเช่นนี้ คู่สัญญาที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าย่อมตกเป็นเบี้ยล่างด้วยการต้องจำยอมตกลงใช้หลักเกณฑ์กฎหมายของประเทศคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเกณฑ์ตัดสินข้อพิพาท สำหรับคู่กรณีที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่า เช่นพ่อค้าในบ้านเรานั้น มักจะต้องจำยอมตกลงกับอีกฝ่ายหนึ่งเสมอว่า กฎหมายที่ใช้บังคับกับกรณีพิพาทนั้นได้แก่ กฎหมายของอเมริกัน, อังกฤษ, ฝรั่งเศส, เยอรมัน หรือญี่ปุ่น แล้วแต่ใครเป็นคู่กรณี ในภาวะการค้าระหว่างประเทศปัจจุบัน การมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนและเป็นธรรมแก่คู่กรณีเพื่อใช้ร่วมกันในหมู่ประเทศคู่ค้าจะช่วยรักษาผลประโยชน์ของพ่อค้าฝ่ายไทยได้ดียิ่งขึ้น ประเทศไทยได้เฝ้าติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดทำอนุสัญญาเพื่อวางหลักเกณฑ์กลางเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศมาเป็นเวลานานแล้ว

¹ น.ม. (ธรรมศาสตร์) M. jur. (Bonn) อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

และยังได้จัดตั้งผู้แทนเข้าร่วมในการประชุมเพื่อพิจารณาจัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศฉบับที่กล่าวข้างต้นครั้งล่าสุด เมื่อปี ค.ศ. 1980 ซึ่งได้จัดขึ้นที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียด้วย แม้ว่าในการออกเสียงลงคะแนนสนับสนุนร่างอนุสัญญาดังกล่าว ประเทศไทยได้งดออกเสียง แต่การงดออกเสียงนี้ผู้เขียนก็เข้าใจว่าจะเป็นการสงวนท่าทีเพื่อรอดูแนวโน้มของประเทศต่าง ๆ ต่อการยอมรับอนุสัญญานั้นมากกว่า

โดยที่ในปัจจุบันประเทศคู่ค้าสำคัญในตลาดโลก เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเคยคัดค้านและปฏิเสธการเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญานานองเดียวกันนี้มาก่อน รวมทั้งประเทศสำคัญในยุโรปเช่น ฝรั่งเศสและอิตาลี ได้เข้าลงนามเป็นภาคีและให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานี้แล้ว² ประเทศกลุ่มสแกนดิเนเวียและกลุ่มยุโรปตะวันออกก็กำลังจะเข้าร่วมเป็นภาคี และให้สัตยาบันและประเทศกลุ่มตลาดรวมยุโรปกำลังเคลื่อนไหวเพื่อขอกเลิกการเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับกรุงเฮกเพื่อเข้าเป็นภาคีและให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาว่าด้วยการซื้อขายระหว่างประเทศฉบับใหม่นี้³ จึงเป็นที่คาดหมายว่าประเทศต่าง ๆ จะเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้มากเป็นประวัติการณ์ ในประเทศไทยก็คงจะตื่นตัวกล่าวถึงเรื่องการเข้าหรือไม่เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้กันไม่น้อย เหตุนี้เองผู้เขียนจึงเห็นว่า เป็นโอกาสดีที่จะกล่าวถึงความเป็นมาและสาระสำคัญของอนุสัญญานี้โดยสังเขปเพื่อเป็นการเผยแพร่และกระตุ้นความสนใจของนักกฎหมายไทยต่อเนื้อหาของอนุสัญญาฉบับนี้ ด้วยหวังว่าหากจะมีการทำความเข้าใจและการอภิปรายถึงข้อเด่นข้อด้อยของอนุสัญญานี้ในโอกาสต่อ ๆ ไป ก็คงจะช่วยให้การพิจารณาว่าไทยควรเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญานี้ด้วยหรือไม่ขยายวงออกไป และช่วยให้การตกลงใจเข้าเป็นภาคีหรือไม่เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญานี้ไม่ต้องเป็นไปเพราะความไม่รู้ หรือความจำยอม ดังที่บางท่านกล่าวอ้างเมื่อกล่าวถึงการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับ

1. ความเป็นมาของอนุสัญญาว่าด้วยเรื่องสัญญาซื้อขายก่อนสมัยการประชุมที่กรุงเวียนนา ปี ค.ศ. 1980

ความพยายามที่จะจัดทำกฎหมายว่าด้วยลักษณะสัญญาซื้อขายของชาติต่าง ๆ ให้ลงรอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นได้เริ่มขึ้นมาเป็นเวลานานมาแล้ว นับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมาได้มีการกล่าวถึงเรื่องนี้ในตำราต่าง ๆ อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามที่นี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องนี้แต่เพียงสังเขปเท่านั้น

นับตั้งแต่ปี 1930 เป็นต้นมา สถาบันเพื่อการจัดทำกฎหมายเอกชนให้เป็นเอกภาพ (UNIDROIT) ซึ่งตั้งอยู่ ณ กรุงโรม ได้เริ่มงานเตรียมการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายขึ้น งานครั้งนี้นับได้ว่าเป็นผลมาจากแรงกระตุ้นของนักนิติศาสตร์เยอรมันท่านหนึ่ง คือ Ernst Rabel ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มศึกษาค้นคว้า

² Herber, Gedanken zum Inkrafttreten des VN – Kaufrechtsabkommens, in : Recht der Internationalen Wirtschaft 1987, 340.

³ Ibid, S, 340, 342.

เปรียบเทียบกฎหมายลักษณะสัญญาซื้อขายของชาติต่าง ๆ อยู่ในขณะนั้น⁴ หลังจากที่ได้มีการจัดทำร่างอนุสัญญาจนถึง 4 ฉบับด้วยกันคือ ฉบับปี 1935, 1939, 1956, 1963 ประกอบกับการชะงักงันในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นเวลาหลายปี ในที่สุดก็มีการประชุมตัวแทนของนานาชาติตกลงทำสัญญากันได้เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม ค.ศ. 1964 ที่กรุงเฮก โดยตกลงให้ทำเป็น 2 อนุสัญญาฉบับ คือ :

1. อนุสัญญาเกี่ยวกับประมวลกฎหมายนานาชาติลักษณะสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศ (1964 Hague Sales Convention)
2. อนุสัญญาเกี่ยวกับประมวลกฎหมายนานาชาติว่าด้วยการก่อให้เกิดสัญญา ในกรณีสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศ (1964 Hague Formation Convention)

น่าเสียดายว่าความหวังที่อนุสัญญาทั้งสองจะอำนวยให้กฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศลงรอยเป็นเอกภาพกันได้ทั่วโลกนั้นมิได้สัมฤทธิ์เป็นจริงขึ้นมาแต่อย่างใด เหตุผลในเรื่องนี้ออกจากปัญหาเรื่องความไม่ลงรอยกันในแง่กฎหมายในรายละเอียดบางประการแล้ว ข้อที่สำคัญที่สุดก็คือการที่มีประเทศมาเข้าร่วมประชุมตกลงกันน้อยเกินไป คือมีเพียง 28 ประเทศเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นประเทศส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมประชุมก็ล้วนเป็นประเทศภาคพื้นยุโรป ส่วนบรรดาตัวแทนของประเทศด้อยพัฒนานั้นมิได้เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ทำให้อนุสัญญาทั้ง 2 ฉบับไม่ได้รับความนิยมนานาชาติอย่างทั่วถึงเท่าที่ควร

ทว่าเนื่องจากกฎหมายลักษณะสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการค้าพาณิชย์ระหว่างประเทศต่าง ๆ ดังนั้นที่ประชุมใหญ่สหประชาชาติจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ (United Nations Commission on International Trade Law - UNCITRAL) ขึ้นในปี ค.ศ. 1967 เพื่อทำหน้าที่พิจารณาปัญหาว่าจะทำอย่างไรให้อนุสัญญาฉบับกรุงเฮกได้รับการยอมรับจากบรรดาชาติทั้งหลายได้ คณะกรรมการ UNCITRAL จึงได้จัดตั้งคณะทำงานขึ้นชุดหนึ่งประกอบด้วยผู้แทนของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยให้คณะกรรมการชุดนี้พิจารณาอนุสัญญากรุงเฮกอีกครั้งหนึ่ง แต่เนื่องจากมีความเห็นแตกต่างกันมากทั้งในแง่กฎหมายและในแง่เศรษฐกิจในที่สุด UNCITRAL จึงมีมติให้จัดทำร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายลักษณะสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศขึ้นใหม่ โดยมีการปรึกษารื้อกับบรรดาประเทศทั้งหลายอย่างใกล้ชิด ร่างอนุสัญญาใหม่นี้ได้สำเร็จลงในปี ค.ศ. 1978

ในระหว่างที่มีการพิจารณาร่างอนุสัญญาใหม่โดย UNCITRAL นี้เอง อนุสัญญาฉบับกรุงเฮกทั้งสองฉบับได้เริ่มมีผลบังคับใช้ในหมู่ประเทศภาคี คือตั้งแต่เดือนสิงหาคม 1972 เป็นต้นมา แต่การเตรียมร่างอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายลักษณะซื้อขาย UNCITRAL ที่ก้าวหน้าขึ้นทุกวันนั้นได้ส่งผลให้อนุสัญญาฉบับกรุง

⁴ Rabel, Das Recht des Warenkaufs, 2 Bde., Berlin 1936, 1958.

⁵ The Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods : United Nations, Treaty Series, Vol. 834, No. 11929, p. 107.

⁶ The Convention relating to a Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods : United Nations, Treaty Series, Vol. 834, No. 11930, p. 107.

เฮกได้รับความสนใจจากนานาชาติน้อยลงด้วย กลุ่มประเทศที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้จึงจำกัดอยู่เพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้น คือ อังกฤษ เยอรมัน เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ อิตาลี ลักแซมเบิร์ก อิสราเอล ซานมารินและแกมเบีย การที่อนุสัญญาฉบับกรุงเฮกมีผลบังคับใช้นี้ที่จริงแล้วเป็นผลมาจากความตกลงของบรรดาประเทศผู้ริเริ่มก่อตั้งประชาคมยุโรป (EEC) ที่ตกลงให้อนุสัญญานี้มีผลบังคับในกลุ่มประเทศสมาชิกประชาคมพร้อมกัน อย่างไรก็ตาม ประสงค์ของกลุ่มประชาคมยุโรปข้อนี้มีได้สำเร็จลงอย่างบริบูรณ์ เมื่อปรากฏว่า UNCITRAL ได้ริเริ่มจัดทำอนุสัญญาขึ้นใหม่แล้วนั้น รัฐสภาฝรั่งเศสได้มีมติไม่ยอมให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับกรุงเฮก นอกจากนี้ยังมีประเทศสมาชิกใหม่ของประชาคมยุโรปบางประเทศไม่ยอมให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานี้ เช่น ประเทศไอร์แลนด์และประเทศเดนมาร์กเป็นต้น ด้วยเหตุนี้อนุสัญญากรุงเฮกจึงมีผลเฉพาะในประเทศประชาคมยุโรปบางส่วนเท่านั้น ประเทศคู่ค้าสำคัญ ๆ ในตลาดโลกหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา รัสเซีย ฝรั่งเศส จีน เหล่านี้มิได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญากรุงเฮก

2. การประชุมพิจารณาร่างอนุสัญญาที่กรุงเวียนนา ค.ศ. 1980

ในปี ค.ศ. 1980 UNCITRAL แห่งสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายลักษณะซื้อขายระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในการนี้มีประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมทั้งสิ้น 62 ประเทศ⁷ การประชุมดำเนินไปเป็นเวลา 5 สัปดาห์ โดยมี Prof. Eorsi ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเปรียบเทียบชาวฮังการีเป็นประธาน ในการลงคะแนนเสียงปรากฏว่ามีผู้แทนของประเทศต่าง ๆ รวม 42 ประเทศ ลงคะแนนเสียงรับรอง และมี 10 ประเทศงดออกเสียง⁸

ข้อน่าสังเกตอย่างยิ่งในการประชุมครั้งนั้นคือ การประชุมนี้ได้ดำเนินไปโดยปลอดจากการรวมกลุ่มผลักดันโดยอาศัยผลประโยชน์ทางการเมืองเป็นเกณฑ์ กลุ่มประเทศสังคมนิยม และกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมได้ร่วมประชุมกันด้วยดี ส่วนกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาก็มีการรวมตัวกันเฉพาะในประเด็นที่เห็นว่าต้องเสียเปรียบในบางเรื่องเท่านั้น

⁷ อียิปต์ อาร์เจนตินา ออสเตรเลีย เบลเยียม โบลิเวีย บราซิล พม่า ซิลี จีน คอสตาริกา เดนมาร์ก เยอรมันตะวันตก เยอรมันตะวันออก เอกวาดอร์ ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส กาน่า กรีซ อังกฤษ อิตาลี อินเดีย อิรัก อิหร่าน ไอร์แลนด์ อิสราเอล ญี่ปุ่น ยูโกสลาเวีย คานาดา เคนยา โคลัมเบีย เกาหลีใต้ ลิเบีย ลักแซมเบิร์ก เม็กซิโก เนเธอร์แลนด์ ไนจีเรีย นอร์เวย์ ออสเตรีย ปากีสถาน ปานามา เปรู ฟิลิปปินส์ โปแลนด์ ปอร์ตุเกส ภูมาเนีย สิงคโปร์ สเปน สวีเดน สวิต ไทย เซดโกสโลวาเกีย ตุรกี ตุรกี ฮังการี อุรุกวัย สหรัฐอเมริกา มลรัฐอุเครน มลรัฐรัสเซียขาว สหภาพโซเวียต แซร์ ไซปรัส และยังมีประเทศเวเนซุเอล่า และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ส่งผู้แทนเข้าสังเกตการณ์.

⁸ จีน ไทย พม่า อิหร่าน เคนยา โคลัมเบีย ปานามา เปรู ตุรกี และแซร์.

ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ระหว่างประเทศ (United Nations Contracts for the International Sale of Goods) มาตรา 99 (1) อนุสัญญานี้จะมีผลบังคับเมื่อพ้น 1 ปีนับตั้งแต่วันที่มิประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานี้ครบ 10 ประเทศแล้ว ปรากฏว่าเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1986 ได้มีประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานี้ครบ 10 ประเทศ ดังนั้นอนุสัญญานี้ก็จะมีผลบังคับแก่ประเทศภาคีอนุสัญญานับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1988 คือวันขึ้นปีใหม่ที่จะถึงนี้เป็นต้นไป ประเทศต่าง ๆ ที่ให้สัตยาบันในอนุสัญญานี้แล้วได้แก่ อียิปต์ อาร์เจนตินา ฝรั่งเศส อิตาลี ยูโกสลาเวีย เลโซโธ ไซปรัส ไซเรีย อังการี สาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา

3. สาระสำคัญของอนุสัญญา

ในที่นี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงโครงสร้างและเนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยสังเขป และอธิบายเฉพาะในประเด็นที่เห็นว่าสำคัญเท่านั้น⁹

3.1 โครงสร้างของอนุสัญญา

อนุสัญญานับว่ามีจุดวางหลักเกณฑ์ว่าด้วยการก่อให้เกิดสัญญาซื้อขาย และหลักเกณฑ์ว่าด้วยสิทธิหน้าที่ของคู่กรณีเอาไว้ในฉบับเดียวกันไม่แยกเป็นอนุสัญญา 2 ฉบับ เหมือนเช่นอนุสัญญานับกรุงเฮก อย่างไรก็ตามได้มีการแบ่งหมวดหมู่ออกเป็นหลายส่วน และยอมให้ประเทศภาคีให้สัตยาบันแยกเป็นบางส่วนได้ด้วย

อนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนี้มีองค์ประกอบ 4 ส่วนด้วยกันคือ

- (1) ขอบเขตที่บังคับใช้และหลักทั่วไป (มาตรา 1 – 13)
- (2) การก่อให้เกิดสัญญา (มาตรา 14 – 24)
- (3) ลักษณะสัญญาซื้อขาย (มาตรา 25 – 88)
- (4) บทเฉพาะกาล (มาตรา 89 – 101)

3.2 ขอบเขตที่บังคับใช้และหลักทั่วไป (มาตรา 1 – 13)

⁹ ผู้สนใจรายละเอียดของสนธิสัญญานับฉบับนี้ โปรดดู United Nations; United Nations Conference on Contracts for the International Sale of Goods, Vienna, 10 March – 11 April 1980 (New York: United Nations) 1981; Schlechtriem, Einheitliches UN – Kaufrecht, Tubingen 1981; Schlechtriem, Uniform Sales Law, Wien 1986; Honnold, Uniform Law for International Sale under the 1980 United Nations Convention, Antwerpen 1982.

โดยหลักแล้วอนุสัญญานี้มีผลบังคับใช้แก่กรณีซื้อขายระหว่างประเทศที่คู่สัญญามีภูมิลำเนา (หรือถิ่นที่อยู่) ในประเทศภาคีต่างประเทศกัน ทั้งนี้โดยคู่กรณีจะต้องรู้หรือควรได้รู้ถึงความแตกต่างทางภูมิลำเนาที่อยู่แล้วก่อนเข้าทำสัญญา (มาตรา 1)

แต่อนุสัญญานี้ไม่ใช่แก่กรณีซื้อขายหุ้น เรือ เครื่องบิน หรือกระแสไฟฟ้า ทั้งไม่ใช่แก่กรณีการซื้อขายที่ผู้ขายรู้ว่าเป็นการเพื่อการบริโภคเฉพาะตัวของผู้ซื้อ กล่าวคืออนุสัญญานี้มุ่งเฉพาะกรณีซื้อขายทางการค้าพาณิชย์ และหลีกเลี่ยงการขัดกับกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคในประเทศภาคีนั้นเอง (มาตรา 2)

อนุสัญญายังไม่บังคับใช้แก่กรณีความรับผิดชอบของผู้ขายในกรณีสินค้าก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกาย (มาตรา 5) ทั้งนี้เพราะในประเทศต่าง ๆ โดยมากถือว่ากรณีดังกล่าวเป็นเรื่องความรับผิดทางละเมิด อย่างไรก็ตามที่บัญญัติเป็นพิเศษไว้เช่นนี้ก็เพราะมีบางประเทศถือหลักว่า ความรับผิดของผู้ผลิตเป็นความรับผิดทางสัญญาเช่นประเทศฝรั่งเศส เป็นต้น

ในมาตรา 4 ของอนุสัญญานี้วางหลักจำกัดขอบเขตที่อนุสัญญาใช้บังคับไว้ดีกว่า อนุสัญญานี้ไม่ใช้บังคับในเรื่องที่เกี่ยวกับความสมบูรณ์ของสัญญา หรือความมีผลของปกติประเพณีและไม่ใช่แก่ปัญหาการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายด้วย (มาตรา 5) คือยกให้เป็นเรื่องของกรณีตามกฎหมายจัดกันของแต่ละประเทศ อนึ่ง อนุสัญญานี้ใช้แก่สัญญาจ้างทำของที่ผู้รับจ้างเป็นผู้จัดหาสัมภาระโดยถือว่าเป็นเสมือนสัญญาซื้อขาย แต่ไม่ใช้กับสัญญาซึ่งมีการชำระหนี้ด้วยการใช้แรงงานเป็นส่วนสำคัญ (มาตรา 3)

คู่กรณีในสัญญาซื้อขายอาจตกลงยกเว้นหลักเกณฑ์ในอนุสัญญานี้ได้ไม่ว่าจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด (มาตรา 6) ในเรื่องการใช้ปกติประเพณีทางการค้าประกอบการตีความสัญญานั้น อนุสัญญาฉบับนี้ได้วางหลักคุ้มครองคู่สัญญาในประเทศด้อยพัฒนาเอาไว้ คือ กำหนดให้ ปกติประเพณีทางการค้ามีผลใช้บังคับแก่คู่กรณีเฉพาะปกติประเพณีที่เป็นที่รู้จักกันดีในทางการค้าระหว่างประเทศ และคู่กรณีได้ปฏิบัติตามเป็นปกติระหว่างกันแล้วเท่านั้น ทั้งนี้เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันเป็นอย่างอื่น (มาตรา 9) หลักดังกล่าวมีไว้เพื่อคุ้มครองประเทศด้อยพัฒนาให้ไม่ต้องอยู่ได้บังคับของปกติประเพณีทางการค้าที่เป็นที่รู้จักกันดีเฉพาะในหมู่ประเทศอุตสาหกรรมเท่านั้น

สัญญาซื้อขายตามอนุสัญญานี้ คู่กรณีสามารถทำขึ้นได้โดยไม่ต้องมีแบบหรือต้องทำเป็นหนังสือ (มาตรา 11) อย่างไรก็ตามประเทศภาคีมีสิทธิตั้งข้อสงวนว่าการทำสัญญากับคนของตัวต้องทำเป็นหนังสือ (มาตรา 96) ก็ได้ อนึ่งโทรพิมพ์หรือโทรเลขที่มีค่าเสมือนการทำเป็นหนังสือตามอนุสัญญานี้ด้วย (มาตรา 13)

เพื่อประกันความเป็นเอกภาพในการปรับใช้อนุสัญญานี้ในประเทศต่าง ๆ ได้มีบทบัญญัติ มาตรา 7 วางหลักป้องกันไม่ให้ศาลหันกลับไปอาศัยกฎหมายภายในของประเทศตัวมาปรับใช้แก่กรณีช่องว่างของกฎหมาย แต่ให้อาศัยหลักกฎหมายทั่วไป (general principles) ของอนุสัญญาเป็นเกณฑ์ ในกรณีที่ไม่มีหลักเช่นนั้นในอนุสัญญา ดังนั้นให้นำเอาหลักกฎหมายใกล้เคียงมาปรับใช้โดยต้องคำนึงถึงหลักความประสานลงรอยกันได้ตามกฎหมายแพ่งพาณิชย์ระหว่างประเทศด้วย

3.3 การก่อให้เกิดสัญญา (มาตรา 14 – 24)

ตามมาตรา 14 แห่งอนุสัญญาว่าการแสดงเจตนาจะมีผลเป็นคำเสนอก็ต่อเมื่อการแสดงเจตนา นั้นมีกำหนดแน่นอน (definite) เพียงพอและแสดงให้เห็นว่าผู้เสนอมิเจตนาผูกพันตนเมื่อมีการสนอง คำเสนอที่มีกำหนดแน่นอนเพียงพอนั้นจะต้องกำหนดตัวทรัพย์สินที่ซื้อและมีการกำหนดราคา หรืออาจกำหนดราคาได้แล้ว เกี่ยวกับการกำหนดราคาที่แน่นอน นี้มีปัญหาที่อาจเป็นประเด็นถกเถียงกันได้ว่าสัญญาเกิดขึ้นหรือยัง เมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา 55 ของอนุสัญญานี้ มาตรา 55 กำหนดว่าหากมิได้มีการตกลงเรื่องราคากันไว้โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ให้คิดราคาตามราคาท้องตลาดในเวลาที่เขาทำสัญญา ปัญหาในเรื่องนี้มักถูกกฎหมายหลายท่านมีความเห็นที่ต้องอาศัยเจตนาของคู่กรณีเป็นเกณฑ์ตัดสิน ว่าคู่กรณีประสงค์จะผูกพันตนโดยไม่ต้องตกลงกันในเรื่องราคาเสียก่อนหรือไม่¹⁰

คำเสนอนั้นตามอนุสัญญานี้ถือว่ามิผลนับแต่เวลาที่ไปถึงผู้รับเป็นต้นไป และแม้คำเสนอนั้นจะเป็นชนิดบอกถอนเสียมิได้ หากผู้ทำคำเสนอส่งคำบอกถอนไปถึงผู้รับก่อนแล้วหรือถึงพร้อมกัน ก็ถือว่าคำเสนอนั้นเป็นอันไร้ผล (มาตรา 15) นั่นคืออนุสัญญานี้เดินตามหลักว่า การแสดงเจตนาจะมีผลเมื่อไปถึงผู้รับ เมื่อได้บอกถอนเสียก่อนที่การแสดงเจตนาจะมีผลขึ้น การแสดงเจตนา นั้นย่อมเป็นอันไร้ผล

นอกจากเรื่องการแสดงเจตนามิผลเมื่อใดแล้ว เรื่องสำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือผลผูกพันของคำเสนอ ในเรื่องผลผูกพันของคำเสนอนี้ ควรทราบด้วยว่าแม้หลักเกณฑ์ในอนุสัญญานี้จะตั้งอยู่บนหลักที่ว่า คำเสนออาจถอนได้เสมอทราบเท่าที่ยังไม่เกิดสัญญา คือทราบเท่าที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ได้ส่งคำเสนออันเป็นหลักกฎหมายเอง โกลอเมริกกันก็ตาม แต่ในอนุสัญญานี้ก็มีข้อยกเว้นหลักดังกล่าวหลายประการจนทำให้ผลในทางปฏิบัติกลายเป็นตรงกันข้ามไป คือคำเสนอนั้นจะถอนไม่ได้เมื่อ

เห็นได้จากการกำหนดเวลาให้ทำคำเสนอ หรือจากการกระทำประการอื่นว่าคำเสนอนั้นจะบอกถอนเสียมิได้ หรือ

คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งมีผลควรเชื่อว่าคำเสนอนั้นจะบอกถอนเสียมิได้ และคู่กรณีฝ่ายนั้นได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปด้วยความเชื่อถือต่อคำเสนอนั้น (มาตรา 16)

คำเสนอเป็นอันสิ้นความผูกพันเมื่อการบอกปิดคำเสนอส่งถึงผู้เสนอแล้ว (มาตรา 17)

ทางด้านคำสนองนั้นจะมีผลก่อให้เกิดสัญญาเมื่อคำสนอนั้นไปถึงผู้ทำคำเสนอ คำสนอนี้จะต้องไปถึงผู้เสนอตามเวลาที่กำหนดให้ทำคำสนอง หรือถ้าไม่มีกำหนดเวลาไว้ คำสนอนั้นจะต้องไปถึงผู้เสนอในเวลาอันควรคาดหมายได้, ทั้งนี้โดยพิเคราะห์จากพฤติการณ์ในการทำสัญญาและในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ส่วนคำเสนอซึ่งทำต่อหน้านั้นจะต้องมีการสนองรับทันที อนึ่ง ถ้าตามเจตนาของผู้เสนอที่แสดงไว้ หรือหากเคยปฏิบัติต่อกัน หรือถ้ามีปกติประเพณีเช่นนั้น การสนองรับอาจกระทำโดยวิธีอื่น เช่น โดยชำระราคาหรือส่งทรัพย์สินที่ซื้อขายไปยังผู้รับก็ได้ แต่การนิ่งนั้นสนธิสัญญานี้วางเป็นหลักไว้โดยชัดแจ้งว่าไม่ถือเป็นการสนองรับ (มาตรา 18)

¹⁰ Herber, Das VN – Ubereinkommen über internationale Kaufverträge, in : Recht der Internationalen Wirtschaft, (1980), 601, 604 ; Huber, Der UNCITRAL – Entwurf eines Ubereinkommens für internationale Warenkaufverträge, in : Rabelsz 43 (1979) 413, 477 ff.

คำสนองอันมีข้อความเพิ่มเติมแก้ไขประกอบด้วยนั้นถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับและเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ อย่างไรก็ตามการเพิ่มเติมแก้ไขที่ไม่ใช่ข้อสำคัญให้ถือว่าเกิดสัญญาขึ้นตามคำสนอง เว้นแต่ผู้ทำคำเสนอจะคัดค้านด้วยวาจาหรือส่งคำบอกกล่าวเช่นนั้นไปยังผู้ทำคำสนองโดยมิชักช้า แต่ข้อความเกี่ยวกับราคา วิธีชำระเงิน คุณภาพและปริมาณของสินค้า สถานที่ส่งมอบ ขอบเขตความรับผิดชอบของคู่กรณีและสถานที่พิจารณาข้อพิพาทเหล่านี้ให้ถือว่าเป็นข้อสำคัญ (มาตรา 19)

ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในส่วนที่เกี่ยวกับการก่อให้เกิดสัญญาคือกรณีที่คู่กรณีสองฝ่ายต่างใช้สัญญาสำเร็จรูป (Standard Form Contract) เป็นสื่อในการเข้าทำสัญญา ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันอยู่ในวงการค้าระหว่างประเทศ ในกรณีที่ข้อความในสัญญาสำเร็จรูปขัดกันเอง ถ้าหากเราพิจารณาจากหลักเจตนาอย่างเดิน ๆ ก็อาจเห็นว่ากรณีนี้สัญญาไม่เกิดขึ้นเลย เพราะเจตนาของคู่กรณีไม่ต้องตรงกันเสียแล้ว กรณีนี้ไม่มีบัญญัติไว้ในอนุสัญญา และนับเป็นข้อยุ่งยากข้อหนึ่ง อย่างไรก็ตามผู้เขียนเห็นว่า หากคำนึงถึงว่าคู่กรณีอาจมีเจตนาเข้าทำสัญญากันจริงๆ แล้ว ในกรณีเช่นนี้นักกฎหมายจะต้องคำนึงถึงเจตนาที่แท้จริงของคู่กรณีเป็นกรณี ๆ ไป ประกอบไปด้วยเสมอ

การนับเวลาในกรณีที่คู่กรณีมิได้ตกลงกันได้ มีบัญญัติไว้เพื่อความชัดเจนในมาตรา 20 กรณีที่คำสนองมาถึงล่วงเวลานั้นให้ถือว่าคำสนองนั้นมีผล ถ้าผู้เสนอบอกกล่าวรับผลเช่นนั้นด้วยวาจาหรือส่งคำบอกกล่าวไปยังผู้สนองโดยมิชักช้า แต่ถ้าปรากฏว่าคำสนองอันมาถึงล่วงเวลานั้นได้ส่งภายในเวลาซึ่งปกติควรมีถึงภายในกำหนดเวลาให้ถือว่าคำสนองมาถึงภายในกำหนดเวลา เว้นแต่ผู้เสนอจะได้ออกกล่าวแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งโดยพลันว่าคำสนองนั้นมาถึงเกินช้า (มาตรา 21)

คำสนองนั้นอาจบอกถอนเสียได้ ถ้าหากคำบอกถอนคำสนองไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก่อนแล้วหรือพร้อมกัน ดังนี้คำสนองนั้นก็เป็นอันไร้ผล (มาตรา 22)

เมื่อคำเสนอสนองต้องตรงกัน สัญญาย่อมเกิดขึ้น (มาตรา 23) ส่วนคำเสนอหรือคำสนองจะไปถึงคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อใดนั้น มีบัญญัติไว้ว่าไปถึงเมื่อมีการบอกกล่าวต่อผู้นั้น หรือคำบอกกล่าวไปถึงผู้นั้นหรือถึงสถานที่ทำการ (place of business) หรือสถานที่อยู่ทางไปรษณีย์ (mailing address) หรือถ้าไม่มีสถานที่ทำการหรือสถานที่อยู่ทางไปรษณีย์ก็ให้ถือว่าอยู่ปกติ (habitual residence) เป็นสำคัญ (มาตรา 24)

3.4 ลักษณะสัญญาซื้อขาย

(1) บทนิยามและบทเบ็ดเสร็จทั่วไป (มาตรา 25 – 29)

ส่วนที่ 3 ของอนุสัญญานี้วางบทบัญญัติเกี่ยวกับลักษณะสัญญาซื้อขายโดยแยกเป็นส่วนต่างหากจากเรื่องการก่อให้เกิดสัญญา และมีบทนิยามและบทเบ็ดเสร็จทั่วไปพิเศษอีกหมวดหนึ่ง ซึ่งมีผลบังคับเฉพาะในลักษณะนี้เท่านั้น

จุดที่น่าสนใจในหมวดนี้ก็คือการให้คำนิยามคำว่า “การผิดสัญญาในสาระสำคัญ” (a fundamental breach of contract) ในมาตรา 25 ตามมาตรานี้การผิดสัญญาในสาระสำคัญได้แก่ กรณีที่การผิดสัญญานั้นก่อความเสียหายแก่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในลักษณะที่เป็นเหตุให้วัตถุประสงค์แห่งสัญญาไม่เป็นผล

สำเร็จลงได้ เว้นเสียแต่คู่กรณีที่เกิดสัญญาขึ้นมิได้คาดเห็นและ วิทยุชนผู้อยู่ในพฤติการณ์เดียวกันนี้ก็ไม่อาจคาดเห็นความเสียหายเช่นนั้นได้ ข้อความคิดเรื่องผิดสัญญา (breach of contract) นี้ย่อมมาจากระบบกฎหมายแองโกลอเมริกัน แต่ผลทางปฏิบัติของความคิดเรื่องนี้มิได้ต่างจากเรื่องไม่ชำระหนี้ (non-performance) ของระบบกฎหมายในประเทศภาคพื้นทวีปยุโรปในข้อสำคัญมากนัก¹¹

ในกรณีที่มีเหตุให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยพฤตินัย เช่นการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยโดยมิใช่ความผิดของผู้ใด หรือมีข้อกำหนดเงื่อนไขให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยประการอื่น อนุสัญญาฉบับนี้ได้วางบทบัญญัติป้องกันปัญหาโต้แย้งเรื่องสัญญาสิ้นสุดเมื่อใดไว้ในมาตรา 26 ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันความแน่นอน ตามหลักนี้สัญญาจะไม่สิ้นสุดลงโดยอัตโนมัติ แต่จะสิ้นสุดลงต่อเมื่อคู่กรณีฝ่ายที่เกี่ยวข้องบอกกล่าวไปยังอีกฝ่ายหนึ่งว่าความผูกพันสิ้นสุดลง (a declaration of avoidance)

นอกจากนี้เรื่องผลของการบอกกล่าวแก่ คู่กรณีในส่วนที่ว่าด้วยลักษณะสัญญาซื้อขายนั้น อนุสัญญานี้บัญญัติยกเว้นหลักเรื่องการแสดงเจตนาเมื่อไปถึงผู้รับไว้ด้วย เมื่อเกิดสัญญาซื้อขายขึ้นแล้วถ้ามีเหตุให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องทำคำบอกกล่าว หากผู้ทำคำบอกกล่าวได้ส่งคำบอกกล่าวโดยวิธีอันสมควรแล้ว คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะอ้างเหตุที่คำบอกกล่าวนั้นมาอ้างล่าช้า หรือผิดพลาด หรือสูญหายขึ้นอ้างให้ผู้ทำคำบอกกล่าวต้องเสียสิทธิไปมิได้ (มาตรา 28) กรณีเช่นนี้บทบัญญัติในอนุสัญญาเดินตามหลักว่า ผู้ก่อเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องส่งคำบอกกล่าว คือผู้มีพฤติการณ์ที่ขัดต่อสัญญา ดังนั้นเขาขอมต้องรับภาระเสี่ยงต่อความล่าช้า ผิดพลาด หรือสูญหายอันอาจเกิดแก่คำบอกกล่าวเช่นนั้น

บทบัญญัติซึ่งอาจจะเป็นของแปลกสักหน่อยสำหรับนักกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ นั่นคือบทยกเว้นการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงซึ่งใช้เฉพาะกับประเทศภาคบางประเทศที่อยู่ในระบบคอมมอนลอว์ ในกรณีที่กฎหมายของประเทศใดไม่มีหลักเรื่องการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง ศาลของประเทศนั้นก็ไม่ต้องผูกพันบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงให้แก่เจ้าหนี้ (มาตรา 28) กรณีเช่นนี้เจ้าหนี้อ่อนมีสิทธิเฉพาะแต่การเรียกค่าเสียหายเท่านั้น แม้จะมีข้อแตกต่างเกิดขึ้นได้บ้างในแต่ละประเทศที่อยู่คนละระบบกฎหมาย เช่นในกรณีการใช้สิทธิเรียกให้ลูกหนี้ซ่อมแซม หรือชำระหนี้ให้ถูกต้อง (มาตรา 46 (23)) แต่ผลทางปฏิบัติในแง่การค้าพาณิชย์นั้นไม่นับเป็นข้อแตกต่างที่สำคัญมากนัก ทั้งนี้เพราะการใช้สิทธิบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงนั้น แม้ในหมู่พ่อค้าในกลุ่มประเทศซีวิลลอว์เองก็ได้กระทำกันเป็นหลัก ; ส่วนใหญ่แล้วเจ้าหนี้มักใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายเสียมากกว่า

(2) หน้าที่ของผู้ขาย (มาตรา 30-52)

ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ขายนี้จุดใหญ่ใจความของอนุสัญญาอยู่ที่เรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง

¹¹ Herber, Das VN – Ubereinkommen uber internationale Kaufvertrage, in : Recht der Internationalen Wirtschaft, (1980), 601, 605. และโปรดเทียบจาก Zweigert, An Introduction to Comparative Law, translated by Weir (Amsterdam - New York - Oxford : North - Holland, 1977), Vol. II, 159 pp.

หน้าที่หลักของผู้ขายก็คือ การส่งมอบทรัพย์สินซื้อขาย การส่งมอบตราสาร และการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นตามข้อตกลงในสัญญา (มาตรา 30)

ในเรื่องสถานที่และเวลาที่ผู้ขายต้องส่งมอบมีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในมาตรา 31 และ 33 นอกจากนี้ยังมีเรื่องหน้าที่ข้างเคียงเกี่ยวกับการขนส่งสินค้า (มาตรา 32) และเกี่ยวกับตราสารต่าง ๆ (มาตรา 34) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับอนุสัญญาฉบับกรุงเฮกแล้ว นับว่าอนุสัญญาใหม่นี้ชัดเจนและอ่านเข้าใจง่ายกว่ามาก

การส่งมอบ (delivery) ตามอนุสัญญานี้มิได้มีการบัญญัติคำนิยามไว้เหมือนในอนุสัญญาฉบับกรุงเฮก จึงต้องเข้าใจตามความหมายธรรมดาว่าส่งมอบก็คือ การส่งมอบการครอบครอง เมื่อส่งมอบทรัพย์สินแล้วตามหลักในอนุสัญญาฉบับใหม่นี้ผู้ขายย่อมหมดภาระเสี่ยงในความสูญหรือเสียหายของทรัพย์สินที่ซื้อขาย (มาตรา 66 - 69) แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้ขายทำผิดสัญญาในสาระสำคัญ (a fundamental breach of contract) ด้วย อาทิเช่นส่งมอบทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง ผู้ขายก็ยังคงต้องรับผิดชอบ (มาตรา 70)

อย่างไรจึงจะนับเป็นการส่งมอบทรัพย์สินถูกถ้วนตามสัญญา และหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่ซื้อขายมีบัญญัติไว้ในมาตรา 35 - 44 กล่าวคือ :

ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สินตามชนิด และปริมาณตามที่ตกลงไว้ในสัญญาและมีหน้าที่บรรจุหีบห่อตามควรแก่สภาพสินค้า (มาตรา 35)

ผู้ขายต้องรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ในเวลาที่ภาระความเสี่ยงโอนไปยังผู้ซื้อ (คือ เวลาส่งมอบตามมาตรา 66 - 69 ดังกล่าวแล้วข้างต้น) ต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิด เพราะความผิดของตนแม้จะปรากฏขึ้นภายหลังการส่งมอบ ตลอดจนถึงต้องรับผิดชอบในกรณีที่ตนได้ให้ประกันไว้ (มาตรา 36) อย่างไรก็ตามผู้ขายอาจตกลงยกเว้นความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 79 แห่งอนุสัญญานี้ก็ได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่ตรวจสอบทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้นมีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับข้อโต้แย้งระหว่างกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมักเป็นผู้ซื้อ กับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมซึ่งมักเป็นผู้ขาย ในที่สุดได้ตกลงวางบทบัญญัติรักษาผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายไว้ดังนี้ :

ผู้ซื้อจะต้องตรวจสอบ หรือจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีการซื้อขายกันโดยมิชักช้า ในกรณีที่ผู้ขายมีหน้าที่ส่งทรัพย์สินที่ซื้อขาย หรือผู้ซื้อต้องนำส่งต่อไปโดยผู้ขายรู้หรือควรได้ว่าผู้ซื้อไม่มีโอกาสตรวจสอบอย่างสมควร ดังนั้นให้หน้าที่ทำการตรวจสอบเมื่อสินค้าถึงปลายทาง (มาตรา 38)

ผู้ซื้อต้องแจ้งความชำรุดบกพร่องต่อผู้ขายภายในเวลาสมควรนับแต่พบเห็นหรือควรได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง (มาตรา 39) ถ้าผู้ซื้อละเลยไม่แจ้งความชำรุดบกพร่อง ภายในเวลาอันควรเช่นนั้น ผู้ซื้อจะไม่เสียสิทธิไปทั้งหมดทันที ดังเช่นที่มักจะบัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศอุตสาหกรรมทั้งหลายและในอนุสัญญาฉบับกรุงเฮก ถ้าเหตุที่ทำให้การแจ้งความชำรุดบกพร่องล่าช้านั้นเป็นเพราะพฤติการณ์ที่ไม่ควรตำหนิผู้ซื้อดังนี้ ผู้ซื้อยังคงมีสิทธิเรียกให้ลดราคาหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้ แต่ไม่รวมความเสียหายเพราะจากกำไร (มาตรา 44) อย่างไรก็ตามถ้าผู้ซื้อมิได้ใช้สิทธิเสียภายใน 2 ปีนับแต่เวลาส่งมอบผู้ซื้อย่อมเสียสิทธิที่พึงอ้างอันเกิดจากความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น (มาตรา 39 วรรค 2)

ส่วนความรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธินั้นเดินตามแนวเดียวกันกับเรื่องความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง อย่างไรก็ตามบทบัญญัติพิเศษเกี่ยวกับกรณีการรอนสิทธิเพราะสิทธิของบุคคลภายนอกในสิ่งไม่มีรูปร่าง

หรือทรัพย์สินทางปัญญา อนุสัญญาที่กำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อการรอนสิทธิเฉพาะกรณีที่ได้รู้หรือควรรู้ถึงสิทธิเช่นนั้นของบุคคลภายนอกอยู่ในขณะทำสัญญา และจำกัดรับผิดชอบเฉพาะการรอนสิทธิซึ่งเกิดขึ้นตามกฎหมายของประเทศที่ผู้ซื้อ มีสำนักหลักแหล่ง หรือที่ผู้ซื้อจะนำสินค้านั้นออกขาย หรือที่นำสินค้ามาใช้โดยประการอื่นตามความมุ่งหมายที่รู้จักกันอยู่ในขณะทำสัญญาเท่านั้น (มาตรา 42)

ในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญา ผู้ซื้อมีทางบังคับตามสิทธิของตนได้หลายทางตามที่วางหลักไว้ในมาตรา 45 ดังนี้ :

- ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ตามสัญญา (มาตรา 46 (1)) อย่างไรก็ตามผู้ซื้ออาจต้องประสบอุปสรรคในเรื่องการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงในกลุ่มประเทศคอมมอนลอร์วี่ ได้ตั้งได้กล่าวแล้วตอนต้น (มาตรา 28)
- ในกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายเป็นทรัพย์สินที่ระบุไว้แต่เพียงประเภท (Thing in species or in kind) และการส่งมอบทรัพย์สินชำระครบพร้อมถึงขนาดเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญ ดังนี้ หากผู้ซื้อไม่ต้องการเลิกสัญญา เมื่อผู้ซื้อแจ้งความชำระครบพร้อมแก่ผู้ขายแล้ว ผู้ซื้อจะเรียกให้ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามชนิดและประเภทตามสัญญาใหม่ก็ได้
- นอกจากนี้ผู้ซื้ออาจเรียกให้ผู้ขายซ่อมแซมทรัพย์สินที่ชำระ หรือชำระหนี้ให้ถูกต้องแล้ว เว้นแต่โดยพฤติการณ์แล้ว การกระทำเช่นนั้นจะเป็นการเกินควรแก่การคาดหมาย (มาตรา 46 (3))
- ทางฝ่ายผู้ขายเองก็มีสิทธิขอเข้าซ่อมแซมหรือชำระหนี้ให้ถูกต้องแล้ว ถ้าหากการกระทำเช่นนั้นไม่ก่อความยุ่งยากแก่ฝ่ายผู้ซื้อจนเกินควร แต่ทว่าหากผู้ซื้อบอกเลิกสัญญา สิทธิของผู้ขาย เช่นนั้นย่อมสิ้นสุดลง (มาตรา 48)
- ผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา ถ้าผู้ขายทำผิดสัญญาในสาระสำคัญ หรือในกรณีที่ผู้ขายไม่ส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายตามกำหนดเวลาในสัญญา และแม้ภายหลังผู้ซื้อจะได้กำหนดระยะเวลาพอสมควรให้ส่งมอบแล้ว (มาตรา 49)
- ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบแล้วแต่ส่งมอบทรัพย์สินไม่ต้องตามความประสงค์อันแท้จริง ถ้ากรณีนั้นไม่ถึงกับเป็นการทำผิดสัญญาในสาระสำคัญแล้ว ผู้ซื้อไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา ในกรณีเช่นนี้แม้ผู้ซื้อจะกำหนดเวลาพอสมควร ให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้องแล้ว (ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ตามมาตรา 47) ถ้าผู้ขายส่งมอบเมื่อพ้นกำหนดและผู้ซื้อมิได้บอกเลิกสัญญา สิทธิบอกเลิกสัญญาเป็นอันระงับ (โปรดเทียบมาตรา 49 (2) (b) (ii))
- สิทธิอีกประการหนึ่งของผู้ซื้อก็คือสิทธิลดราคาทรัพย์สินที่ซื้อขายลงตามส่วน หากผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินชำระครบพร้อม (มาตรา 50)
- นอกจากสิทธิเรียกให้ชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง และให้ชำระหนี้ให้ถูกต้องแล้วกับสิทธิลดราคาทรัพย์สินลงตามส่วนแล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามมาตรา 74

(3) หน้าที่ของผู้ซื้อ (มาตรา 53 – 65)

หน้าที่หลักของผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายนั้นคือ หน้าที่ชำระราคา และหน้าที่รับมอบทรัพย์สิน (มาตรา 53)

หน้าที่ชำระราคาของผู้ซื้อย่อมคลุมไปถึงหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น การขอแลกเปลี่ยนเงินตรา และการเปิด letter of credit ด้วย (มาตรา 54) หากคู่สัญญาตกลงทำสัญญากันโดยมิได้กำหนดราคาทรัพย์สินให้แน่นอน ให้ถือว่าราคาท้องตลาดเป็นเกณฑ์ (มาตรา 55) สถานที่ชำระเงินนั้นได้แก่ ภูมิลำเนาของผู้ขาย หรือถ้าต้องชำระราคาต่อเมื่อส่งมอบตราสาร สถานที่ชำระเงินได้แก่ สถานที่ส่งมอบตราสารนั้น (มาตรา 57) ตามหลักเรื่องนี้ผู้ขายจึงอาจฟ้องเรียกให้ผู้ซื้อชำระราคาในประเทศที่ผู้ขายมีภูมิลำเนาได้

ในกรณีที่มีได้มีการตกลงกันเรื่องเวลาชำระราคา อนุสัญญาฉบับนี้ได้วางบทบัญญัติเพื่อประโยชน์แก่ผู้ซื้อเอาไว้ นั่นคือในกรณีส่งมอบทรัพย์สินผ่านทางตราสาร หรือใบตราส่ง เช่นนั้นนอกจากผู้ซื้อจะมีหน้าที่ชำระราคาเมื่อมีการส่งมอบตราสารแล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิขอตรวจสอบทรัพย์สินก่อนชำระเงินอีกด้วย (มาตรา 58)

หน้าที่ของผู้ซื้อในการรับมอบทรัพย์สินที่ซื้อคลุมไปถึง หน้าที่กระทำการตามสมควรให้ผู้ขายสามารถส่งมอบทรัพย์สินนั้นได้ด้วย (มาตรา 60) แต่น่าเสียดายที่มีได้มีการระบุระยะเวลาที่ผู้ซื้อจะต้องรับมอบเอาไว้ในอนุสัญญา ในกรณีเช่นนี้ย่อมจะต้องถือหลักว่า ผู้ซื้อต้องรับมอบทรัพย์สินโดยมิชักช้านับแต่เวลาที่ผู้ขายส่งมอบโดยชอบตามสัญญา

การบังคับตามสิทธิของผู้ขายในกรณีที่ผู้ซื้อผิดสัญญาก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับ สิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายเป็นฝ่ายผิดสัญญา นั่นคือ ผู้ขายมีสิทธิเรียกให้ผู้ซื้อชำระราคาหรือรับมอบ หรือเลิกสัญญา หรือเรียกค่าเสียหาย (มาตรา 61)

ผู้ขายมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เมื่อการที่ผู้ซื้อไม่ชำระราคานั้นเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญ หรือเมื่อผู้ซื้อไม่ชำระราคาแม้ผู้ขายจะกำหนดเวลาพอสมควรให้ผู้ซื้อชำระราคาแล้ว (มาตรา 64)

สำหรับการซื้อขายทรัพย์สินซึ่งยังมิได้กำหนดลงไว้แน่นอน และผู้ซื้อมิได้เลือกกำหนดในเวลาตามที่ตกลง หรือภายในเวลาสมควรตามที่ผู้ขายกำหนด ผู้ขายย่อมมีสิทธิเลือกกำหนดทรัพย์สินนั้นได้เอง (มาตรา 65)

(4) การโอนภาระเสี่ยงภัยในทรัพย์สิน (มาตรา 66 – 70)

ปัญหาผู้ซื้อหรือผู้ขายจะต้องรับเสี่ยงภัยในกรณีที่ทรัพย์สินที่ซื้อขายสูญ หรือเสียหายเพราะอุบัติเหตุ เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งในอนุสัญญาฉบับนี้ หลักในเรื่องนี้มีว่า ภาระเสี่ยงภัยในทรัพย์สินโอนไปยังผู้ซื้อเมื่อใด ผู้ซื้อก็ต้องผูกพันชำระราคาทรัพย์สินแก่ผู้ขาย หากทรัพย์สินนั้นสูญหรือเสียหายเพราะอุบัติเหตุ (มาตรา 66)

ในสัญญาซื้อขายทั่วไปที่ต้องผ่านการขนส่ง ภาระความเสี่ยงภัยย่อมโอนไปยังผู้ซื้อทันทีที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้ขนส่ง แต่ถ้าผู้ขายผูกพันคนที่จะส่งมอบทรัพย์สิน ณ สถานที่ใดโดยเฉพาะ (เช่นกรณีตกลงตาม Incoterms หรือ International Commercial Terms) ภาระความเสี่ยงภัยย่อมโอนไปยังผู้ซื้อเมื่อส่งมอบ

แก่ผู้ขนส่ง ณ สถานที่นั้น นอกจากนี้ในขณะที่ความเสี่ยงโอนไปนั้นจะต้องมีการกำหนดตัวทรัพย์สินตามสัญญาไว้แน่นอนแล้วด้วย (the goods are clearly identified to the contract) (มาตรา 67)

ภาระความเสี่ยงในทรัพย์สินที่ทำสัญญาซื้อขายกันในขณะที่ทรัพย์สินอยู่ระหว่างการขนส่ง ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อทันทีที่ทำสัญญาซื้อขายกันโดยไม่คำนึงถึงเวลาส่งมอบ แต่ถ้ามีพฤติการณ์พอจะอนุมานได้ว่าคู่กรณีมีเจตนาให้ความเสี่ยงโอนย้อนหลังไปตั้งแต่เมื่อมีการส่งมอบทรัพย์สินแก่ผู้ขนส่งที่ได้ออกไปตราส่งให้ ก็ให้ความเสี่ยงโอนไปตั้งแต่เวลานั้น อย่างไรก็ตามถ้าผู้ขายรู้หรือควรารู้ถึงความเสี่ยง หรือเสียหายของทรัพย์สินนั้นอยู่แล้ว ในเวลาที่ทำสัญญา ภาระความเสี่ยงย่อมตกอยู่แก่ผู้ขาย (มาตรา 68)

ในกรณีที่ไม่มีกรณีส่ง ภาระความเสี่ยงย่อมตกไปยังผู้ซื้อทันทีที่รับมอบทรัพย์สิน แต่ถ้าผู้ขายได้เตรียมการส่งมอบทรัพย์สินตามคำสั่งของผู้ซื้อและกำหนดตัวทรัพย์สินตามสัญญาไว้พร้อมแล้ว ผู้ซื้อเป็นฝ่ายผัดผันรับมอบ ดังนี้ ภาระความเสี่ยงย่อมตกไปยังผู้ซื้อทันทีที่ผัดผัน (มาตรา 69)

อย่างไรก็ดีถ้าผู้ขายเป็นฝ่ายผัดผันสัญญาในสาระสำคัญด้วยแล้ว ผู้ซื้อก็ไม่เสียสิทธิที่จะบังคับตามสิทธิอันพึงมีตามกฎหมาย คือผู้ซื้อยังคงมีสิทธิเรียกให้ชำระหนี้ บอกละสัญญาหรือเรียกค่าเสียหายอยู่นั่นเอง (มาตรา 70)

(5) บทบัญญัติที่ใช้แก่ผู้ซื้อและผู้ขายร่วมกัน (มาตรา 71 – 88)

ในกรณีมีเหตุเกินควรแก่การเรียกให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งต้องผูกพันตามสัญญาต่อไป เช่น อีกฝ่ายหนึ่งผัดสัญญาในสาระสำคัญ หรือตั้งใจจะทำเช่นนั้น อนุสัญญานี้ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีเช่นนี้ไว้เป็นพิเศษ

ถ้าปรากฏว่าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่สามารถชำระหนี้ของตนได้ เพราะขาดความสามารถหรือขาดหลักประกันความเชื่อถืออย่างมาก หรืออาจคาดหมายได้จากพฤติกรรมที่เขาเตรียมการชำระหนี้ว่าจะไม่สามารถชำระหนี้ได้ ดังนี้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งอาจหวังเหนี่ยวไม่ยอมชำระหนี้ฝ่ายของตนได้ ในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งทรัพย์สินที่ซื้อขายไปแล้ว ผู้ขายชอบที่จะยึดหน่วงทรัพย์สินไว้ไม่ส่งมอบให้ผู้ซื้อ (มาตรา 71) แต่สิทธิดังกล่าวนี้ย่อมสิ้นสุดลงหากผู้ซื้อได้ให้ประกันตามสมควรแล้ว (มาตรา 72)

ถ้าก่อนถึงกำหนดชำระหนี้ปรากฏแน่ชัดว่า คู่กรณีฝ่ายหนึ่งจะทำการอันผัดสัญญาในสาระสำคัญหรือผัดสัญญาชำระหนี้เป็นคราว ๆ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกละสัญญาเสียก็ได้ อนึ่งในการผัดผันชำระหนี้เป็นคราว ๆ นั้น โดยทั่วไปย่อมนับเป็นการผัดสัญญาเฉพาะคราวนั้น ๆ แต่ถ้าวการผัดผันนั้นเป็นการผัดสัญญาในสาระสำคัญโดยส่วนรวม หรือทำให้การชำระหนี้คราวต่อไปเป็นอันไร้ประโยชน์ตามความมุ่งหมายของคู่สัญญาแล้ว คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกละสัญญาเสียทั้งหมดหรือเฉพาะส่วนที่เหลือในอนาคตก็ได้ (มาตรา 72, 73)

บทบัญญัติที่สำคัญอีกหมวดหนึ่งในเรื่องนี้ก็คือ บทบัญญัติเกี่ยวกับการชดเชยค่าสินไหมทดแทนค่าสินไหมทดแทนนั้น โดยหลักแล้วย่อมคลุมไปถึงค่าทดแทนความเสียหายซึ่งเป็นผลจากการผัดสัญญา และในกรณีเช่นนี้ย่อมรวมถึงค่าทดแทนการขาดกำไรด้วย อย่างไรก็ตาม ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนี้ต้องไม่เกินกว่าที่คู่กรณีฝ่ายที่ผัดสัญญาได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นล่วงหน้าก่อนแล้วในขณะที่ทำสัญญา (มาตรา 74)

มาตรา 79 ของอนุสัญญาได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการหลุดพ้นจากการชำระหนี้ เพราะพฤติการณ์ที่อยู่นอกเหนืออำนาจควบคุมของคู่กรณีฝ่ายที่ต้องชำระหนี้ และคู่กรณีฝ่ายนั้นไม่ควรคาดหมายได้ในเวลาเข้าทำสัญญา (มาตรา 79) ความข้อนี้แสดงให้เห็นความพยายามที่จะบัญญัติองค์ประกอบของเรื่องการชำระหนี้เป็นพื้นวิสัยโดยไม่ใช่เพราะความผิดของลูกหนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในเรื่องข้อยกเว้นความรับผิดชอบ คู่กรณีอาจตกลงยกเว้นความรับผิดชอบแก่ผู้ที่ตนใช้ให้ชำระหนี้แทนได้ ถ้าข้อตกลงนั้นอาจใช้ได้กับตัวคู่กรณีทั้งสองฝ่ายด้วย (มาตรา 79)

ผลของการเลิกสัญญามีบัญญัติไว้โดยละเอียดในมาตรา 81 - 84 คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะต้องคืนทรัพย์สินหรือเงินตามควรค่าแห่งการอันตนได้รับไว้เพื่อชำระหนี้ พร้อมทั้งดอกเบี้ย หรือดอกผลด้วย แต่การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย

ตอนสุดท้ายของเรื่องนี้เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพย์สินในกรณีต่าง ๆ ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งครอบครองไว้เพื่อประโยชน์ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับหน้าที่เก็บรักษาทรัพย์สิน และการนำของออกขายในกรณีจำเป็น (มาตรา 85 - 88)

3.5 บทเฉพาะกาล (มาตรา 89 - 101)

อนุสัญญานี้ได้เปิดให้ประเทศต่าง ๆ ลงนามเข้าเป็นภาคีจนถึงวันที่ 30 กันยายน 1981 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ในกรุงนิวยอร์ก โดยกำหนดให้มีผลบังคับใช้เมื่อมีรัฐภาคีตั้งแต่ 10 รัฐขึ้นไป ได้ให้สัตยาบันแก่อนุสัญญานี้แล้ว

การตั้งข้อสงวนต่ออนุสัญญานี้อาจทำได้เฉพาะในบางจุด ได้แก่เรื่องการรับบังคับเฉพาะส่วนที่ 2 ว่าด้วยการก่อให้เกิดสัญญา หรือส่วนที่ 3 ว่าด้วยลักษณะสัญญาซื้อขาย เกี่ยวกับเรื่องการมีหลักฐานเป็นหนังสือเมื่อก่อให้เกิดสัญญา และเกี่ยวกับข้อจำกัดขอบเขตที่อนุสัญญามีผลบังคับตามมาตรา 1 (1) (6)

บรรดาประเทศภาคีอนุสัญญาซึ่งให้สัตยาบันต่ออนุสัญญาฉบับใหม่นี้ หากเป็นภาคีอนุสัญญาฉบับกรุงเฮกก็ต้องบอกเลิกการเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเฮกด้วย ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาอนุสัญญามีผลซ้อนกัน 2 ฉบับ

บทส่งท้าย

เมื่ออนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศฉบับนี้มีผลใช้บังคับแล้ว แม้ประเทศไทยจะไม่เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาฉบับนี้ เราก็อาจต้องประสบกับผลกระทบจากอนุสัญญานี้อย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่กฎหมายขัดกันของไทยระบุให้ใช้กฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งที่เป็นภาคีอนุสัญญานี้คือในกรณีพิจารณาคดีเกี่ยวกับเรื่องสัญญาหรือเรื่องทรัพย์สิน (มาตรา 13, 16, 17 พรบ. ขัดกันฯ) ถ้าประเทศนั้น ๆ มิได้ตั้งข้อสงวนเกี่ยวกับขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาตามมาตรา 95 เอาไว้ ก็จะมีผลทำให้กฎหมาย

ตามอนุสัญญานี้มีผลใช้บังคับในฐานะกฎหมายภายในของประเทศดังกล่าวต่อประเทศที่มีได้เป็นภาคีอนุสัญญาด้วย โดยที่ประเทศภาคีอนุสัญญานับนี้ส่วนใหญ่มิได้ตั้งข้อสงวนเช่นว่านี้ไว้ ดังนั้นจึงอาจมีกรณีที่ทำให้ศาลไทยต้องใช้หลักเกณฑ์ในอนุสัญญานี้ยังกับแก่คดีซื้อขายระหว่างประเทศได้ แม้ว่าไทยจะมีได้เป็นภาคีอนุสัญญานี้ด้วยก็ตาม ที่เห็นได้ชัดที่สุดในเวลานี้ได้แก่ กรณีทำสัญญาซื้อขายกับฝรั่งเศสหรืออิตาลี ซึ่งประเทศภาคีอนุสัญญาที่มีได้ตั้งข้อสงวนตามมาตรา 95 เอาไว้และปัจจุบันได้ให้สัตยาบันต่ออนุสัญญานับนี้แล้ว¹² ด้วยเหตุนี้กรณีพิพาทเนื่องจากการส่งสินค้าไปจำหน่ายยังประเทศฝรั่งเศสหรืออิตาลี หรือนำเข้าจากประเทศดังกล่าวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2531 อาจต้องตกอยู่ใต้บังคับของหลักเกณฑ์ตามอนุสัญญานี้ไม่ว่าข้อพิพาทนั้นจะเกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลฝรั่งเศส, อิตาลี หรือแม้ศาลไทยก็ตาม

ด้วยเหตุข้างต้นนี้ นักกฎหมายไทยจึงควรจะได้ทำการศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดและวิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของหลักเกณฑ์ในอนุสัญญานับดังกล่าวนี้ไว้เสียแต่เนิ่น ๆ แม้หลักเกณฑ์ส่วนใหญ่จะฟังดูมีเหตุผลและให้ผลใกล้เคียงกับการใช้กฎหมายไทยบังคับแก่กรณีที่มีข้อแตกต่างที่เราควรจะได้นำมาวิเคราะห์วิจารณ์กันอยู่หลายกรณี อาทิเช่นในส่วนที่ว่าด้วยการก่อให้เกิดสัญญานั้น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับผลผูกพันของคำเสนอเดิมตามหลักที่ต่างจากกฎหมายไทย ในส่วนที่ว่าด้วยลักษณะสัญญาซื้อขาย มีข้อแตกต่างเรื่องการบังคับใช้สิทธิเรียกให้ลูกหนี้โดยเฉพาะเจาะจงหรือไม่ใช้บังคับกับบางประเทศ และเรื่องระยะเวลาใช้สิทธิฟ้องบังคับให้ผู้ขายรับผิดชอบเมื่อชำรุดบกพร่อง นอกจากนี้เรื่องช่องทางการบังคับใช้สิทธิวิธีต่าง ๆ ในอนุสัญญาก็ดี เรื่องข้อความที่ว่าด้วย fundamental breach of contract เรื่องการชำระหนี้ตกเป็นพ้นวิสัยโดยไม่ใช้ความผิดของลูกหนี้ และเรื่องการโอนภาระความเสี่ยงภัยในทรัพย์สินที่ซื้อขายก็ดี เหล่านี้ควรจะได้มีการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยโดยละเอียด เพราะจะเป็นเรื่องที่มีผลต่อประโยชน์ได้เสียของคู่สัญญาอย่างยิ่ง

¹² Herber, Gedanken zum Inkrafttreten des VN – Kaufrechtsabkommens, in : Recht der Internationalen Wirtschaft, (1987), 340.